

MADDE YAYIMLANDIKTAN 29 Kasım 2016
SONRA GELEN DOKÜMAN

797 *Fifty years in the East: the memoirs of Wladimir Ivanow* / ed. with annotations by Farhad Daftary.
London: Tauris, 2015. 256 pp. On Shi'ism history,
with particular reference to Isma'ilism.

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

- 1372 *Fifty years in the East: the memoirs of Vladimir Ivanov* / ed. with annotations by Farhad Daftary. 092065
London: Tauris, 2015. 256 pp. On Shi'ism history,
with particular reference to Isma'ilism.

21 Kasım 2017

گوشیهای ایرانی و نیز مطالعات قوم‌شناسی و ادبیات عامیانه، که به شکل مستمر تا سال ۱۹۲۰م ادامه داشت، در بیش از بیست مقاله منتشر شد. این مقاله‌ها در زمینه تحقیقات زبان‌شناختی و ادبیات عامیانه ایرانی از اهمیت بسیار برخوردار است (دفتری، «ایوانوف»، همان‌جا)، از آن جمله است دو مقاله «نمونه‌هایی از اشعار عامیانه فارسی» و «فهرست مختصر منابع برای مطالعه گوشیهای فارسی گردآوری شده از سال ۱۹۱۲ تا ۱۹۱۴م»، که ایوانوف به زبان روسی نوشته و در آنها به گوشیهای مرکزی، مانند انارکی، ناینی و یا سیوندی، پرداخته است. بقیه آثار او درباره گونه‌های زبان فارسی به زبان انگلیسی نوشته شده است. ایوانوف درباره زبان کولهای ایران نیز تحقیق کرده است، اما یکی از مهم‌ترین تحقیقات او تحقیق در زبان زرتشتیان ایران است که در سه بخش منتشر شده است (مالچانوا، ص 461). در سال ۱۹۱۳م مسیر بیرجند تا کرمانشاه را از طریق طیس، انارک، ناین و سندیج بیمود و گوشیهای کردی این مناطق را نیز مطالعه کرد. در سال ۱۹۱۴م به هند رفت و توانست نسخه‌های خطی و نیز کتابهای چاپ سنگی به زبانهای فارسی و اردو و هندی درباره شعر، ادبیات عامیانه و یا ترجمه‌هایی از زبان سنسکریت را به «موزه آسیایی^۶» منتقل کند (ایوانوف، ص 448-449). این موزه بعدها به «مؤسسه مطالعات شرق‌شناسی فرهنگستان علوم سن‌پترزبورگ» تغییر نام داد.

ایوانوف در اواخر سال ۱۹۱۴م به سن‌پترزبورگ بازگشت و سال بعد به موزه آسیایی پیوست. در آن زمان موزه به مدیریت زالمان (۱۸۴۹-۱۹۱۶م)، زبان‌شناس نامی، اداره می‌شد و از کتابخانه‌ای بسیار غنی برخوردار بود. در سال ۱۹۱۵م، برای جمع‌آوری دستوشته‌های خطی به بخارا فرستاده شد. در آنجا توانست ۱۰۴۰ کتاب خطی به زبانهای عبری-فارسی و عبری به مجموعه کتابخانه موزه بیفزاید (همان، ص 449). در سال ۱۹۱۶م فدوروویچ اولدنبورگ^۷ (۱۸۶۳-۱۹۳۴م)، جانشین زالمان در موزه، ایوانوف را به سمت معاون حفظ نسخه‌های شرقی منصوب کرد. علاقه دیرین ایوانوف به نسخه‌های خطی اسلامی مبنای برای تحقیقات او در زمینه اسماعیلی‌شناسی فراهم آورد (دفتری، «ایوانوف»، همان‌جا).

ایوانوف هنگامی که در سال ۱۹۱۶م به خدمت در ارتش فراخوانده شد در پتروگراد در موزه آسیایی مخصوصاً درباره نسخه‌های خطی مربوط به اسماعیلیه، که ایوانوویچ زاروبین^۸

۱۳۵۷ش؛ فولادوند، عزت‌الله، «بر آستان معبد تشویش»، نک: سعیدی کیاسری؛ قدسی، غلامرضا، نغمه‌های قدسی (مجموعه اشعار)، با مقدمه مهرداد اوستا، شرح حال و تدوین محمد قهرمان، تهران، ۱۳۷۰ش؛ کاظمی، محمدکاظم، ده شاعر انقلاب، تهران، ۱۳۹۳ش؛ محمودی، سهیل، «چون موج همه آه و چو طوفان همه فریاد»، نک: سعیدی کیاسری؛ مشفق کاشانی، خلوت اینس (شرح احوال و آثار و مکاتبات ادبی تی چند از شعری معاصر)، با مقدمه سیدعلی موسوی گرمارودی، به کوشش رضا اسماعیلی، تهران، ۱۳۸۸ش؛ معلم دامغانی، علی، «ضیافت تاراج»، نک: سعیدی کیاسری؛ میرزاده، نعمت، «مقدمه»، نک: اوستا، حماسه آرش؛ یاحقی، محمدجعفر، جو بیار لحظه‌ها، تهران، ۱۳۸۴ش.
مرضیه گلرنگ رهبر

ایوانوف. ولادیمیر آلکسیویچ ایوانوف^۱، شرق‌شناس و ایران‌شناس برجسته روس، از پیشگامان مطالعات نوین اسماعیلی‌شناسی و پایه‌گذار تحقیقات علمی در تاریخ و فلسفه اسماعیلیه. در نوامبر سال ۱۸۸۶م، در سن‌پترزبورگ به دنیا آمد. پدرش پزشک ارتش و مادرش معلم بود. ایوانوف در سال ۱۹۰۷م وارد دانشکده زبانهای شرقی دانشگاه سن‌پترزبورگ شد (ایوانوف، ص 448). زبان عربی را زیر نظر ویکتور روزن^۲ و اسلام و تاریخ آسیای مرکزی را نیز زیر نظر بارتولد^۳ آموخت. گذشته از آن، در زمان تحصیل درباره گوشیهای فارسی زیر نظر ژوکوفسکی^۴ دانشمند برجسته روسی به تحقیق پرداخت (دفتری، «ایوانوف»، ج XIV، ص 299)، و از ۱۹۱۲ تا ۱۹۱۵م همراه با زالمان^۵ و ژوکوفسکی مطالب باارزشی در زمینه ادبیات عامیانه و گوشیهای ایرانی گردآوری کردند (مالچانوا، ص 459). در سال ۱۹۱۶م او موفق به دریافت درجه دکتری زبان و ادبیات فارسی نیز شد. پس از دریافت مدرک فارغ‌التحصیلی با رتبه عالی از دانشگاه سن‌پترزبورگ، در سال ۱۹۱۱م به استخدام بانک استقراضی ایران شعبه بیرجند درآمد و سپس در سال ۱۹۱۳م به کرمانشاه منتقل شد و سال ۱۹۱۴م استعفا کرد. در طول این مدت در مشهد و بیرجند نسخه‌های خطی‌ای را که گردآوری کرده بود به مجموعه موزه مردم‌شناسی فرستاد (ایوانوف، همان‌جا).

ایوانوف در این مدت با زبانهای اردو، هندی، گوشیهای بومی، مانند گوشیهای خراسانی، آشنا شد، و در زمان اقامت در خراسان، با توجه به رشته تخصصی‌اش، درباره شعر عامیانه خراسانی به تحقیق پرداخت، او نمونه‌هایی از ادبیات عامیانه این مناطق را نیز گردآوری کرد. نتیجه تحقیقات او درباره

1. Ivanow, Vladimir Alekseevich

2. Victor Rosen

3. V.V. Barthold

4. Valentin A. Zhukovsky

5. K. Salemann

6. Asiatic Museum

7. Fedorovich Oldenburg

8. Ivanovich Zarubin

21 EYLUL 1995

FYZEE, A.A.A. W. Ivanow (1886-1970).
Indo-Iranica 231ii(1970), pp. 22-27.

FYZEE, A.A.A. Wladimar Ivanow (1886-1970).
JAS Bombay 45-46(1970-71), pp. 92-97.

XIX v.) in an abridged form; out of ten original chapters, the last three, dealing with the second half of the 19th century (Russian conquest and rule), were omitted. The book was written as a popular work, without references to the sources (a brief survey of the most important Persian and Turkic sources is attached as an appendix), although Ivanov did utilize primary sources. The history of Central Asia is interpreted in this book in accordance with the Marxist approach. In many cases (especially in the sections concerning the nomads), Ivanov's conclusions mostly reflected some general constructs current in Soviet historical literature of that time. Despite this weakness, *Ocherki* has one great advantage, for which it stands out in the Soviet literature on Central Asia: it treats Central Asia as one historical and cultural entity, as distinct from all later general works, both Soviet and post-Soviet, in which Central Asian history is parceled out among the various Soviet Republics.

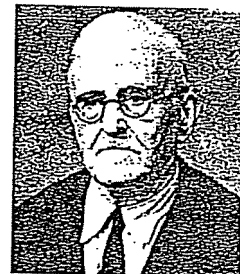
Bibliography: Published works of P. P. Ivanov. *Archiv khivinskih khanov XIX v.: Issledovanie i opisaniye dokumentov s istoricheskim vvedeniem. Novye istochniki dlya istorii narodov Srednei Azii* (Archive of the 19th-century Khivan khans: analysis and description of the documents with a historical introduction. New sources for the history of the peoples of Central Asia), Leningrad, 1940. "Iz oblasti sredneaziatskoï khozyaistvennoï terminologii" (From the field of Central Asian economic terminology), *Izvestiya Akademii nauk SSSR, Otdeleniye obshchestvennykh nauk*, 1935, No. 8, pp. 745-58. "Kvoprosu o drevnostyakh v verkhov'yakh Talasa" (On the question of the antiquities in the upper reaches of the Talas), *S. F. Ol'denburgu k 50-letiyu nauchno-obshchestvennoï deyateli'nosti*, Leningrad, 1934, pp. 241-51. "Kvoprosu ob istoricheskoï topografii starogo Saïrama" (On the question of the historical topography of old Sayram), *V. V. Bertol'du turkestanskije druž'ia, ucheniki i pochitateli*, Tashkent, 1927, pp. 151-64. "Kazakhi i Kokandskoe khandstvo: K istorii ikh vzaimootnoshenii v nachale XIX v." (The Kazakhs and the khanate of Khoqand: toward the history of their mutual relations at the beginning of the 19th century), *Zapiski Instituta vostokovedeniya Akademii nauk SSSR* 7, 1939, pp. 92-128. *Khozyaistvo dzhuybarskikh sheikhov: K istorii feodal'nogo zemlevladieniya v Srednei Azii v XVI-XVII vv.* (The economy of the Juybari shaikhs: on the history of feudal landholding in Central Asia in the 16th-17th centuries), Moscow and Leningrad, 1954. "Materialy po arkheologii kotloviny Issyk-Kulya" (Materials on the archeology of the Issyk-Kul basin), *Trudy Instituta istorii Akademii nauk Kirgizskoi SSR* 3, Frunze, 1957, pp. 65-107. "Novye dannye o karakalpakakh" (New data on the Qaraqalpaqs), *Sovetskoe vostokovedenie*, vol. III, Moscow and Leningrad, 1945, pp. 59-79. "Ocherk istorii karakalpakov" (Outline of the history of the Qaraqalpaqs), *Materialy po istorii karakalpakov*. [see below], pp. 9-89. *Ocherki po istorii Srednei Azii (XVI-seredina XIX v.)* (Outline of the history of Central Asia, 16th to mid-19th centuries), Moscow, 1958. "Saïram: Istoriko-arkheologicheskiï

ocherk" (Sayram: historical-archeological essay), *Sbornik Turkestanskogo Vostochnogo instituta v chest' prof. A. È. Shmidta*, Tashkent, 1923, pp. 46-56. "'Udel'nye zemli' Seïid-Mukhammad-khana khivinskogo (1856-1865)" (The crown lands of Sayyed Muhammad Khan of Khiva [1856-1865]), *Zapiski Instituta vostokovedeniya Akademii nauk SSSR* 6, 1937, pp. 27-59. *Vosstanie kitaï-kipchakov v Bukharskom khandstve 1821-25 gg.: Istochniki i opyt ikh issledovaniya* (The revolt of the Kitai Kipchaqs in the khanate of Bukhara 1821-25: sources and an approach to their study), Moscow and Leningrad, 1937 (Trudy Instituta vostokovedeniya AN SSSR 28). *Iz arkhiva sheikhov Dzhuybari: Materialy po zemelnym i torgovym otnosheniyam Srednei Azii XVI veka* (From the archives of the Juybari shaikhs: materials on the landholding and commercial relations of Central Asia in the 16th century), Moscow and Leningrad, 1938. *Materialy po istorii karakalpakov: Sbornik* (Materials for the history of the Qaraqalpaqs: a collection), Moscow and Leningrad, 1935. *Materialy po istorii turkmen i Turkmenii II. XVI-XIX vv. Iranskije, bukharskije i khivinskije istochniki* (Materials for the history of the Turkmen and Turkmenia 2: 16th-19th centuries. Iranian, Bukharan, and Khivan sources), Moscow and Leningrad, 1938 (Trudy Instituta vostokovedeniya AN SSSR 29).

Literature on P. P. Ivanov. A. Borovkov, "Vместо введения (Neskol'ko predvaritel'nykh zamechaniï ob 'Ocherkakh po istorii Srednei Azii' P. P. Ivanova)" (In place of an introduction [some preliminary observations about P. P. Ivanov's 'An outline of the history of Central Asia'] in P. P. Ivanov, *Ocherki po istorii Srednei Azii*, pp. 3-12. V. A. Romodin, "Vklad leningradskikh vostokovedov v izucheniye istorii Srednei Azii" (The contribution of the Leningrad orientalists to the study of the history of Central Asia), *Uchenye zapiski Instituta vostokovedeniya AN SSSR*, vol. XXV, Moscow, 1960, pp. 38-41. A. Yu. Yakubovskii, "Pavel Petrovich Ivanov kak istorik Srednei Azii" (P. P. Ivanov as a historian of Central Asia), *Sovetskoe vostokovedenie*, vol. V, Moscow and Leningrad, 1948, pp. 313-20 (with a portrait).

(YURI BREGEL)

IVANOW, VLADIMIR ALEKSEEVICH (b. St. Petersburg, Russia, 3 November 1886, d. Tehran, 19 June 1970; variously spelt Ivanov and Vladimir), Russian orientalist and leading pioneer in modern Isma'ili studies. His father was a military doctor, and he spent his youth in his native city and Moscow, graduating in 1907 with distinction as a gold medalist from a gymnasium in St. Petersburg. From 1907 to 1911 he studied at the Faculty of Oriental Languages of the University of St. Petersburg. After studying Arabic with the noted Russian scholar Victor Rosen

MADE YAYINLANDIRGAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

بخصوصی از يك سنگ را بريخت معینی و در زمان محدودی می‌پسندیدند و می‌ساختند؛ در نتیجه مثلاً میتوان گفت که نگین‌هایی که سطح صاف و یا کمی برآمده دارند و از عقیق سلیمانی ساخته شده‌اند، میان سالهای ۴۰۰ - ۲۲۴ میلادی رواج کامل داشته‌اند، و غیره.

در هر مطلبی از این کتاب، نکته تحقیقی دلچسب و ارزشمندی گنجانیده شده است و در نتیجه اهمیت این اثر چنان است که هیچ دانشجوی تاریخ و هنر و باستانشناسی ایران، و حتی آسیای باختری، از آن بی‌نیاز نمی‌تواند بود. کامیابی هر چه بیشتر دکتر بیوار را در خدمت به تاریخ و باستانشناسی ایران آرزو مندیم.

یادبود ایرانشناسان

ولادیمیر ایوانف

ولادیمیر ایوانف (متولد ۱۸۶۶) ایرانشناس مشهور که تخصص او در شناخت آثار و مطالعه افکار فرقه اسماعیلی بود روز ۲۹ خرداد ۱۳۴۸ در تهران وفات کرد

ایوانف از مردم روسیه بود و در سالهای قبل از انقلاب به ایران آمده بود. او پس از انقلاب از مراجعت به مملکت خود سر باز زد و به سوی ممالک اروپائی و هندوستان رفت و قسمتی از دوران حیات را در هند گذراند و در خدمت انجمن اسماعیلی و مرحوم آقاخان بزرگ

بود. به کارهای فرهنگی و تخفیفی می‌پرداخت و با شوق و علاقه خاص تحقیقات خود را در زمینه آثار اسماعیلی دنبال می‌کرد و چندین متن اسماعیلی را در بمبئی و تهران به چاپ رسانید و کتابی مبسوط در باب تاریخ الموت به زبان انگلیسی نوشت.

ایودنف مقالات و آثار دیگر هم در زمینه لهجه‌های خراسان و ادبیات فارسی دارد که همه به زبان انگلیسی است و در مجلات انگلیس و هندوستان چاپ شده است و در فهرست مشهور Index Islamicus آنها را می‌توان شناخت. اهم فهرست آثاری که از او در زمینه تاریخ و فرهنگ اسماعیلیان نشر شده بدین صورت است.

۲۸۴۵۵ / ۵۱۶۰۶۵۰

Ivanow, Wladimir (092069)

Wladimir Ivanow

26 Ağustos 2015

Fifty Years in the East

The Memoirs of Wladimir Ivanow

Edited with Annotations

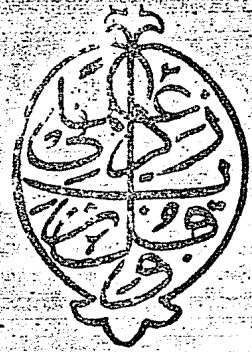
by

Farhad Daftary

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	231423
Tbs. No:	297.62 IVA-F

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

I.B.Tauris Publishers
LONDON • NEW YORK
in association with
The Institute of Ismaili Studies
LONDON, 2015

09-08-1994

[And say: My Lord! Increase me in knowledge—Qur'an]

ISLAMIC CULTURE

AN ENGLISH QUARTERLY

Vol. XLV No. I

JANUARY, 1971

PUBLISHED BY
THE ISLAMIC CULTURE BOARD
HYDERABAD · INDIA

Edebiyat Fakültesi	
Aynivat Demirbaş No.	76, 1610
Aynivat Kayıt No.	447
Kayıt tarihi	9.2.1977
Fiyatı	38 Lira — Kurus
Satın	4 Nediyeye

BIBLIOGRAPHY OF THE PUBLICATIONS OF THE LATE W. IVANOW

Farhad Daftry*

IT IS with deepest regret that we have to record, in June, 1970, the death of Mr. W. Ivanow, or Vladimir Alekseevich Ivanov as he had been called in his native Russia. It is clearly impossible, in the limited space available here, to discuss the life and describe the works of this outstanding scholar, who was blessed with both longevity and rare productivity. This task will undoubtedly be undertaken by other individuals, together with appropriate measures to commemorate Ivanow. The purpose of this note is the modest one of presenting his Bibliography, to which we can add only a few biographical remarks.

Ivanow was born and educated in the Czarist Russia of the late nineteenth century. His original field of study was Iranian languages, especially modern Persian dialects, a field of study that was largely initiated in Russia itself. He first visited Persia in 1910, and resided there from 1912 to 1914, during which time he collected information on, and specimens of, the local dialects. He pursued this work until the late 1920's, and the fruits of these efforts appeared as some 20 linguistic and ethnological works which, aside from a few exceptions, are his earliest.

In the meantime, he had also become associated with the Russian Academy of Sciences, a great institution which controlled a large number of museums, libraries, etc. throughout Russia. He rose to the position of Assistant Keeper, in charge of the Muhammanadan Manuscripts, in the Asiatic Museum (subsequently re-named the Institute of Oriental Studies) of the Russian Academy of Sciences in St. Petersburg. In that official capacity, Ivanow travelled extensively and acquired a large number of Persian and Arabic manuscripts, e.g., more than 1100 copies, from Turkestan and Bukhara in 1915, for the Asiatic Museum. It was fortunate for his linguistic studies that the Museum was then under the directorship of Professor C. Salemann (d. 1916), the eminent philologist and contributor to research in Persian dialects.

In retrospect, however, Ivanow's work in the Asiatic Museum had another significant impact on his life. It was there that, in his official capacity, he examined the collection of the Ismā'ili manuscripts which had been brought in 1916 by Zarubin from the regions of the Upper Oxus. The Zarubin Collection, although consisting of eleven items only, was the largest of its kind

* Mr. Farhad Daftry, Research Scholar in the University of California, Berkeley having specialisation in Ismā'ili Studies.

دائرة المعارف بزرگ اسلامی، جلد سوم، تهران، ۱۳۸۰

۷۲۱

ایوانف

همه به تحقیق و همکاری با اسماعیلیان آن دیار گذشت؛ چنانکه در تأسیس جامعه اسماعیلی بمبئی در ۱۹۴۶م/۱۳۲۵ش نقش مهمی ایفا کرد و با آن انجمن و شخص آقاخان به همکاری پرداخت و کتابی درباره دژهای الموت نیز نوشت («ولادیمیر...»، ۴۶۹). در ۱۹۲۲م نخستین اثر مهم اسماعیلی او در آنجا منتشر شد. وی در این اثر که اسماعیلیتیکا نام داشت، نخستین بار شماری از متون اسماعیلی نزاری را انتشار داد. ایوانف در مسیر مطالعات خود با بسیاری از اسماعیلیان هند و نواحی مجاور، به ویژه بدخشان و جیحون علیا، آشنا شد و از این طریق به بسیاری از متون اسماعیلی دست یافت. در همین دوره، اولین بار فهرست جامعی از متون اصیل شاخه‌های مختلف فرقه اسماعیلیه با عنوان «راهنمای ادبیات اسماعیلی» منتشر کرد (دفتری، ۶۶۶؛ همو، «کتاب‌شناسی»، ۵۶). در ۱۹۳۳م با کمک برخی از دوستان اسماعیلی خود «انجمن تحقیقات اسلامی» بمبئی را تأسیس کرد و ۵ اثر مهم اسماعیلی خود را، بین سالهای ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۲م در مجموعه انتشارات آن انجمن به چاپ رساند (همانجا). یکی از وجوه مهم تحقیقات ایوانف آن است که وی نگرش دانشمندان و محققان پس از خود را درباره این فرقه که اساساً مبتنی بر منابع مخالفان اسماعیلیه بود، تغییر داد و در مسیری علمی افکند (لويس، ۱۸).

ایوانف یک بار در ۱۹۲۸م/۱۳۰۷ش و دیگری بار در ۱۹۳۷م/۱۳۱۶ش، از قلعه الموت دیدار کرد و در همین سال در ایران آثار مهمی از امامان شاخه نزاری فرقه اسماعیلیه را در قراء انجدان و کهک از نواحی محلات کشف کرد. وی حدود ۲۰ سال بعد، با حمایت گروه تحقیقاتی اسماعیلیان افریقا (مُمسبا) به تحقیق درباره الموت پرداخت و نتایج این تحقیقات را در کتابی تحت عنوان الموت ولمسرد در ۱۹۶۰م منتشر کرد که هنوز جامع‌ترین بررسی باستان‌شناسانه و مهم‌ترین مأخذ علمی درباره قلاع الموت است. ایوانف در این مطالعات محل تقریبی قلعه میمون دژ را که مقر رکن‌الدین خورشاه آخرین خداوند الموت بود و به دست هولاکو سقوط کرد، نشان داد (دفتری، ۶۶۶-۶۶۷).

تحقیقات اسماعیلی ایوانف تقریباً تمام دوره‌های اصلی تاریخ و سیر تحول عقاید اسماعیلیان، به ویژه شاخه نزاریه را در بر می‌گیرد. وی شماری متون کهن نزاری را که همگی به زبان فارسی است، تصحیح، ترجمه و منتشر کرد و به این سبب، او را بنیان‌گذار بی‌رقیب مطالعات جدید نزاری دانسته‌اند (همانجا).

آثار منتشر شده ایوانف به زبانهای فارسی، عربی، روسی، انگلیسی و فرانسه به ۱۴۵ اثر می‌رسد (همو، ۶۶۸). ایوانف در ۱۹۵۹م/۱۳۳۸ش به علت نامساعد بودن آب‌وهوای هندوستان به تهران آمد و ۱۱ سال آخر عمر را در این شهر گذراند و همانجا درگذشت (برای آثار او، نک: همو، ۶۶۸-۶۷۴، نیز «کتاب‌شناسی»، ۵۵ ff.).

مآخذ: دفتری، فرهاد، «ولادیمیر ایوانف، استادی در اسماعیلیه شناسی»، آینده.

حدود ۲۹۹ هزار نفر تقلیل یافت. شمار کسانی را که در ۱۹۷۹م به زبان اینگوشی سخن می‌گفته‌اند، ۱۸۶ هزار نفر نوشته‌اند (همان، «(1/1)»؛ «فرهنگ...»، 488).

زبان اینگوشی به گروه زبانهای کاخ^۲ (ویناخ) تعلق دارد که شاخه‌ای از زبانهای قفقازی است و به زبان چچنی بسیار نزدیک است و مردم چچن و اینگوش، زبانهای یکدیگر را می‌فهمند. بسیاری از واژه‌های روسی، عربی، فارسی و ترکی، وام واژه‌های زبان اینگوشی را تشکیل می‌دهند (کالويف I/375: BSE³; همانجا؛ آکینر، 201-200).

اینگوشها مسلمان و پیرو مذهب حنفی هستند (همو، 201؛ کالويف، I/387). اسلام از سرزمین چچن به منطقه اینگوش راه یافت و در نیمه نخست سده ۱۹م به صورت دین رسمی درآمد. برپایه آثاری که از گذشته برج مانده (از جمله بقایای بنای کلیسا و صلیبهای به دست آمده)، معلوم شده است که اینگوشها در سده‌های ۱۱ و ۱۲/ق و ۱۷ و ۱۸م پیرو آیین مسیح بوده‌اند (همانجا).

مآخذ: ابوالحسن شیرازی، حبيب‌الله، ملیتهای آسیای میانه، تهران، ۱۳۷۰ش؛

کشورهای مستقل مشترک المنافع و جمهوریهایی بالتیک، تهران، ۱۳۷۴ش؛ نیز:

Akiner, Sh., *Islamic Peoples of the Soviet Union*, London, 1986; BSE³; Foreign Investment Promotion Center (FIPC), Ingush Republic, Ministry of Economy of the Russian Federation, 1998; Kaloiev, V. A., «Ingushi», *Narody Kavkaza*, Moscow, 1960; *Sovetskii entsiklopedicheskii slovar*, Moscow, 1987.

عنايت‌الله رضا

ایوانف مداین، نک: مداین.

ایوانف، ولادیمیر الکسیویچ (۱۸۸۶-۱۹۷۰م/۱۲۶۵-۱۳۴۹ش)، شرق‌شناس روسی تبار و یکی از محققان برجسته تاریخ و مذهب اسماعیلیه. رشته اصلی مطالعات او، زبانهای ایرانی و به ویژه لهجه‌های فارسی بود (دفتری، «کتاب‌شناسی...»، 55، «اسماعیلیه...»، 28).

ایوانف نخستین بار در ۱۹۱۰م/۱۲۸۹ش از ایران دیدار کرد و از ۱۹۱۲ تا ۱۹۱۴م در این کشور اقامت گزید (همو، «کتاب‌شناسی»، همانجا). در ۱۹۱۵م در مقام معاونت کتابداری بخش نسخ خطی شرقی در موزه آسیایی پترزبورگ مشغول به کار شد و در همین سمت بارها به آسیای مرکزی سفر کرد و هزاران نسخه خطی فارسی و عربی برای آن موزه فراهم آورد. در همین موزه نخستین بار به مجموعه‌ای از متون اسماعیلی که در ۱۹۱۴م توسط زاروبین^۵، متخصص لهجه‌های تاجیکی، جمع‌آوری شده بود، دست یافت که موجب آشنایی او با ادبیات اسماعیلی شد (همو، ۶۶۵).

ایوانف در ۱۹۱۸م/۱۲۹۷ش روسیه را ترک گفت و دیگر هرگز به سرزمین مادری بازنگشت (همو، «اسماعیلیه»، همانجا). وی پس از ترک روسیه تا ۱۹۲۰م/۱۲۹۹ش در خراسان اقامت گزید؛ سپس به تابعیت انگلستان درآمد و به هندوستان رفت. زندگی ۴۰ ساله او در هند

المستشرقون

موسوعة في تراث العرب ، مع تراجم المستشرقين
ودراساتهم عنه ، منذ ألف عام حتى اليوم

الجزء الثالث

طبعة رابعة موسعة

دارالمعارف

الحلاج (عالم الإسلام ١٩٢٤) ، والأصفهاني (المجلة الآسيوية البريطانية ١٩٢٧) ، ومصنفات البقلي (تقارير مجمع العلوم ١٩٣١) ، ودليل الأدب الإسماعيلي (لندن ١٩٣٢) ، وعقيدة الفاطميين (بباي ١٩٣٦) ، وتنظيم الدعوة للفاطميين (مجلة بمباي التابعة للجمعية الآسيوية ١٩٣٨) ، وفهرس المؤلفات الإسماعيلية (لندن ١٩٣٩) ، ومنشورات روسيا عن الآثار في آسيا الوسطى (تقارير مجمع العلوم ١٩٤١) ، والحركة الشيعية (المصدر السابق ١٩٤١) ، والمنشورات الشرقية في روسيا (مجلة الهند التابعة للجمعية الآسيوية البريطانية ١٩٤٦) ، والإسماعيلية قبل الفاطمية (بمباي ١٩٥٥) .

وله عن الإسماعيلية دراسات وترجمات وشروح في (المجلة الآسيوية بالبنغال ١٩٢٢ - ٢٣) ، ومجلة الجمعية الملكية الآسيوية ١٩٣١ - ٣٨ ، والثقافة الإسلامية ١٩٣١ ، ومجلة الدراسات الإسلامية ١٩٣٢ ، وتقارير مجمع العلوم ١٩٣٢ - ٣٦ - ٣٨ - ٤٠ ، والإسلام ١٩٣٦ ، والمجلة الآسيوية ١٩٤٩) ، وحول الإسماعيلية الجمعية الإسماعيلية ، مجموعة ١ (١٩٤٨) وكتاب الحقيقة الكبرى (١٩٥٦) ، وفي الأدب الأجنبي تجربة طريفة لتوفيق الحكيم (١٩٥٧) وبحث في الأدب العراقي الحديث (١٩٥٧) ، تم رسم وشعر في الشرق (الشرق ٤ ، ١٩٥٧) ، والصوفية في الإسلام (المجلة الأيرانية ، ١٩٥٩) ، هذا خلا مباحثه الوافرة عن إيران وتركيا .

بيسارييفسكي - **Pissariievsky**

أستاذ اللغة العربية في جامعة ليننجراد .

آثاره : المختارات العربية ، وقد طواه على نصوص من ألف وليلة وكتب التاريخ .

ليفين ز . ا - **Leven, Z.A.**

آثاره : طبائع الاستبداد للكواكبي (١٩٥٦) ، ونشاط بعض الجمعيات السورية في النصف الثاني من القرن التاسع عشر (نشرة المعهد الشرقي ١٩٥٨) ، وصفات حركة التنوير العربية في القرن التاسع عشر (مسائل الفلسفة ١٩٥٨) ، والأدب اللبناني في عام ١٩٥٦ (الأدب الأجنبي ١٩٥٧) .

بادويك (١٨٨٦ - ١٩٦٨) **Padwick, C.E.**

آثاره : الجن والغول (نشرة مدرسة الدراسات الشرقية والأفريقية ٣ ، ١٩٢٣ - ٢٥) ، وفي عالم الإسلام : النبي عيسى (٢٠ ، ١٩٣٠) ، ومن اللغة العربية (٢٨ ، ١٩٣٨) ، ولغة العبادة في الإسلام (٢٨ ، ١٩٣٨) ، والإسلام (٤٧ ، ١٩٥٧) إلخ .

أوربيلي ، سي . ا . **Orbely, I.A.** (١٨٨٧ - ١٩٦١)

آثاره : تقرير أولي عن بعثة إلى تركيا الآسيوية ١٩١١ - ١٩١٢ (نشرة مجمع العلوم الإمبراطوري ١٩١٢) ، ومشكلة الفن السلجوقي (المؤتمر ٣ للفن الفارسي ١٩٣٩) ، والشخصيات الساسانية (ألفية الفردوسي ١٩٤٤) إلخ .

ياكوبوفسكي ، ك . ف . **Jacobovsky, C.V.** (١٨٨٦ - ١٩٥٣)

تخرج من ليننجراد على بارتولد .

آثاره : تحرير الأخبار عن حملة الروس على برد (١٩٢٦) ، واشترك هو وخريكوف في وضع دراسة عن المغول الروس (وقد نقلها إلى الفرنسية توريه ، باريس ١٩٣٩) ، وعنى بدرس الوضع الاقتصادي في العراق في القرنين الثامن عشر والتاسع عشر^(٥) ، ومع شميدت وغيره : العلاقات الاجتماعية والاقتصادية في عهد الخلافة : وقد نشروا كتاب الخراج لأبي يعقوب يوسف (١٩٤٥) ، ومع زاخودير : في وضع مباحث عن الروس بالاستناد إلى المصادر العربية ، وله : دراسة عن زخوف على بك (الفنون الشرقية ١٩٣٧) ، ومقال عن كراتشكوفسكي كمؤرخ (أخبار مجمع العلوم ، سلسلة التاريخ والفلسفة ١٩٤٥) .

إيفانوف ، و . **Ivanow, W.** (١٨٨٦ - ١٩٧٠)

من الأعلام الذين وقفوا علمهم على دراسة العقيدة الإسماعيلية وتوفيقها بين الدين وبين الفلسفة اليونانية ولاسيما في الهند ، فألقى أنواراً جديدة مفاجئة على تطورها وانتشارها . آثاره : المخطوطات الإسماعيلية في المتحف الآسيوي (نشرة مجمع العلوم ١٩١٧) ، وطبقات الأنصاري (مجلة الجمعية الملكية الآسيوية ١٩٢٣) ، ووثائق فارسية جديدة لدراسة

(٥) ونشر بتروسفسكي Petrusmevsky البيانات الاقتصادية من نزهة القلوب لحد الله مستوف .

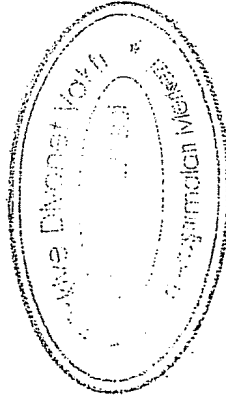
of the twentieth century by Giuseppe Caprotti (1869–1919), Ivan I. Zarubin (1887–1964) and others.²⁷ In particular, a number of Nizārī texts were collected from Shughnān, Rūshān and other districts of Badakhshān (now divided by the Oxus River between Tajikistan and Afghanistan) and studied by Aleksandr A. Semenov (1873–1958), the Russian pioneer in Ismaili studies from Tashkent.²⁸ The Ismaili manuscripts of Central Asian provenance found their way to the Asiatic Museum in St. Petersburg, now part of the collections of the Institute of Oriental Studies there. However, by 1922, when the first Western bibliography of Ismaili writings was prepared by the foremost French pioneer in Shi'ī and Ismaili studies, Louis Massignon (1883–1962), knowledge of European libraries and scholarly circles about Ismaili literature was still very limited.²⁹

Modern scholarship in Ismaili studies was actually initiated in the 1930s in India, where significant collections of Ismaili manuscripts have been preserved by the Ismaili Bohra community. This breakthrough resulted mainly from the pioneering efforts of Wladimir Ivanow (1886–1970), and a few Ismaili Bohra scholars, notably Asaf A.A. Fyzee (1899–1981), Ḥusayn F. al-Hamdānī (1901–1962) and Zāhid 'Alī (1888–1958), all of whom based their original studies on their family collections of manuscripts.³⁰ Asaf Fyzee, who studied law at Cambridge University and belonged to the most learned Sulaymānī Ṭayyibī family of Ismaili Bohras in India, in fact, made modern scholars aware of the existence of an independent Ismaili school of jurisprudence. Among his numerous publications on the subject,³¹ Fyzee produced a critical edition of al-Qāḍī al-Nu'mān's major work, *Da'ā'im al-Islām*, which served as the legal code of the Fatimid state and is still used by the Ṭayyibī Ismailis of India, Pakistan, Yaman and elsewhere. Ḥusayn al-Hamdānī, belonging to an eminent Dā'ūdī Ṭayyibī family of scholars with Yamanī origins and who received his doctorate from London University, was a pioneer in producing a number of studies based on Ismaili sources, calling the attention of modern scholars to the existence of this unique literary heritage. Zāhid 'Alī hailed from another learned Dā'ūdī Bohra family and was for many years the principal of the Nizām College at Hyderabad after receiving his doctorate from Oxford University, where he produced a critical edition of the *Dīwān* of the Ismaili poet Ibn Hānī' as his doctoral thesis. He was also the first author in modern times to have produced in Urdu, on the basis

of a variety of Ismaili sources, a scholarly study of Fatimid history and a work on Ismaili doctrines.³²

Wladimir Ivanow, who eventually settled in Bombay after leaving his native Russia in 1917, collaborated closely with the above-mentioned Bohra scholars and succeeded, through his own connections within the Khoja community, to gain access to Nizārī literature as well. Consequently, he compiled the first detailed catalogue of Ismaili works, citing some 700 separate titles which attested to the hitherto unknown richness and diversity of Ismaili literature and intellectual traditions. The initiation of modern scholarship in Ismaili studies may indeed be traced to the publication of this very catalogue in 1933, which provided a scientific frame for further research in the field.³³ In the same year, Ivanow founded in Bombay the Islamic Research Association with the help of Fyzee and other Ismaili friends. Several Ismaili works appeared in the series of publications sponsored by the Islamic Research Association which was subsequently transformed into the Ismaili Society of Bombay. Ismaili scholarship received a major impetus through the establishment in 1946 of the Ismaili Society under the patronage of Sulṭān Muḥammad Shāh, Aga Kāhan III (1877–1957), the forty-eighth imam of the Nizārī Ismailis. Ivanow played a crucial role in the creation of the Ismaili Society whose various series of publications were mainly devoted to his own monographs as well as editions and translations of Persian Nizārī Ismaili texts.³⁴ He also acquired a large number of Persian and Arabic manuscripts for the Ismaili Society's Library, which were transferred to The Institute of Ismaili Studies Library in London during the early 1980s.

By 1963, when Ivanow published a revised edition of his Ismaili catalogue, many more sources had become known and progress in Ismaili studies had accelerated considerably.³⁵ In addition to many studies by Ivanow and the Bohra pioneers in the field, numerous Ismaili texts now began to be critically edited by other scholars, preparing the ground for further progress in this relatively new area of Islamic studies. In this connection, particular mention should be made of the Ismaili texts of Fatimid and later times edited together with French translations and analytical introductions by Henry Corbin (1903–1978), published simultaneously in Tehran and Paris in his 'Bibliothèque Iranienne' series;³⁶ and the Fatimid texts edited by the Egyptian scholar Muḥammad Kāmil Ḥusayn (1901–1961) and

языке. He was attached to the Bukhara Pedagogical Institute, before he joined in 1956 the Leningrad Oriental Faculty. He became a lecturer in 1961, and a professor in 1971. In 1970 he gained a doctorate. His writings include *Очерки по синтаксису узбекского языка* (1959), *Николай Федорович Катанов; очерк жизни и деятельности* (1962), and *Родословное древо тюрок Абул-Гази хана; грамматический очерк* (1969), *Арабизмы в турецком языке* (1973), *Курс турецкой грамматики* (1975), and he was a joint author of *Андрей Николаевич Кононов* (1980). Milliband²

Ivanov, Viacheslav Vsevolodovich, born 21 August 1929 at Moscow, he graduated in 1951 from the Faculty of Philology, Moscow, and received his first degree in 1955 for a study of Indo-European philology entitled *Индо-европейские корни в клинописном хеттском языке и особенности их структуры*, and his doctorate in 1978 for *Отражение двух серий индоевропейских глагольных форм в балтийско-славянском*. His writings include *Санскрит* (1960), and *Хеттский язык* (1963). Milliband²

Ivanov, Vladimir, 1886-1970 see Ivanow, Vladimir Alekseevich

Ivanova, Inessa Il'ichna, born 4 May 1948 at Moscow, she graduated in 1971 from the Moscow State Institute of International Relations and received her first degree in 1975 for a study of the position of Turkey in the Arab-Israeli conflict entitled *Позиция Турции в отношении арабо-израильского конфликта*. She was since 1971 a research fellow in the Oriental Institute, Soviet Academy of Sciences. Her writings include *Турецко-арабские отношения и их место в системе международных связей на Ближнем Востоке* (1985). Milliband²

Ivanova, Inna Petrovna, born 29 July 1940 in Kirov Oblast, Russia, she graduated in 1962 from the Faculty of Economics, Moscow State University, and received her first degree in 1967 for a study of agrarian problems in the United Arab Republic entitled *Аграрные преобразования и развитие сельскохозяйственного производства в Объединенной Арабской Республике, 1952-1965 гг.* She was from 1950 to 1975 affiliated with the Oriental Institute, Soviet Academy of Sciences. Her writings include *Октябрьская революция и Иране в 1918-1922 гг.* (1958), *Национально-освободительное движение в Иране в 1918-1922 гг.* (1961), *Сельское хозяйство Объединенной Арабской Республики 1952-1965* (1970), and *Особенности воспроизводства общественного продукта в арабских странах* (1987). Milliband²

Ivanova, Mariia Nikolaevna, born in 1907, she graduated in 1929 from the Central Asian State University and received her first degree in 1949 for *Компартия Ирана в Гулянской революции*. Her writings include *Октябрьская революция и Иран* (1958). Milliband; Milliband²

(092069) **Ivanow**, Vladimir Alekseevich, born in 1886 in Byelorussia, he studied Oriental languages, mainly Persian and Arabic, under Victor von Rosen at St. Petersburg. He later became an assistant keeper of Oriental manuscripts at the Oriental Museum of the Russian Academy of Sciences, St. Petersburg. On the out-break of the revolution, he went to Central Asia looking for Islamic manuscripts. In 1918 he entered the service of the British Government, became a British subject, never to return to Russia. In the early 1920s he served as a Persian interpreter to H.M.'s Government in Persia. About this time, the Royal Asiatic Society of Bengal was looking for someone to catalogue its collection of manuscripts; he applied, was accepted, and successively catalogued five volumes of Persian, and one volume of Arabic manuscripts. His life work, however, was his contribution to the study of Ismailism, both Indian and Persian. His writings include *A Guide to Ismaili literature* (1933), *Ismaili tradition concerning the rise of the Fatimids* (1942), *The Alleged founder of Ismailism* (1946), *Studies in early Persian Ismailism* (1948), *The Truth-worshippers of Kurdistan* (1952), *Alamut and Lamasar* (1960), *Ismaili literature* (1963), and *Correspondance Corbin-Ivanow, lettres échangées de 1947 à 1966*, ed. Sabine Schmidtke (1999). "He came, lived his life 'like a lonely sea-bird on the wing', and went his way." He died an agnostic in Tehran on 19 June 1970. *Indo-Iranica* 23, no. 3 (1970), pp. 22-7; *Journal of the Asiatic Society of Bombay* 45/46 (1970/71), 92-97 (both by A. A. Fyzee)

Iványi, Tamás, born 12 December 1944 at Budapest, he was an Arabist whose writings include *Gyöngyszemek klasszikus arab szövegekből* (1990), and he was a joint author of *Arab-magyar szótár* (1976-78), *Az arab írás* (1986), its translation, *Let's write Arabic* (1987), and *Indul a karaván; alapfalon arabul* (1995). Biograf, 2004

Iveković, Ivan, born in 1938, his writings include *Afrika u borbi za drugu nezavisnost* (Zagreb, 1990), and he edited *Afrika i socijalizm* (Beograd, 1976). LC

Ivonin, Iurii Evgen'evich, born 20th cent., his writings include *У истоков европейской дипломатии нового времени* (1984), and *Становление европейской системы государств; Англия и Габсбурги на рубеже двух эпох* (1989). LC

WOLFGANG BEHN, CONCISE BIOGRAPHICAL COMPANION TO INDEX ISLAMICUS: AN INTERNATIONAL WHO'S WHO IN ISLAMIC STUDIES FROM ITS BEGINNINGS DOWN TO THE TWENTIETH CENTURY: BIO-BIBLIOGRAPHICAL SUPPLEMENT TO INDEX ISLAMICUS, 1665-1980, VOL. II(H-M), LEIDEN 2006.

MADE İTİMLİK İN
SONRA GELEN DOKÜMAN

-iv 2 nov Wild devoirs

35. A.E., Turquie, N.S. vol. 109, despatch no. 37, July 31, 1905. On As'ad Shuqayr's hostile attitude towards Arab nationalism before and after 1918 see the memoirs of his son Ahmad al-Shuqayri, *Arba'un 'amm fi'l-hayat al-arabiyya wa'l-duwaliyya* (Forty Years in Arab and International Life), Beirut, 1969, p. 10. Ahmad himself was born at his father's place of exile.

36. F.O. 195/2190, Drummond Hay's despatch no. 50, Beirut, August 5, 1905.

37. A.E., Turquie, N.S. vol. 177, where all the documents relating to the Arabic leaflet are collected, together with Azoury's two letters to Christian from Cairo, dated January 8 and February 22, 1906.

38. Antonius, p. 99.

39. A.E., Turquie, N.S., vol. 179, despatch no. 29 confidential, January 29, 1908.

40. A.E., Turquie, N.S. vol. 132, Gueyraud's despatch no. 17, Jerusalem, October 8, 1908. Azoury's electoral manifesto is printed in *l'Indépendance arabe*, nos. 16-17-18 (July-August-September 1908), the last number of this periodical to appear.

41. J. Alexander, *The Truth about Egypt*, 1911, pp. 281 and 363-4.

42. A.E., Turquie, N.S. vol. 117, copy, in Jung's handwriting of letter from Azoury, Port Said, November 17, 1912. The passage in italics is underlined in this copy.

43. Jung's letters are in A.E., Turquie, N.S., vol. 117; reports of interviews with him by a member of the minister's *cabinet*, E. Daeschner, are in volume 118; and a note in volume 119, initialled by Daeschner, January 19, 1913, records the payment to Jung, 'pour clôture'.

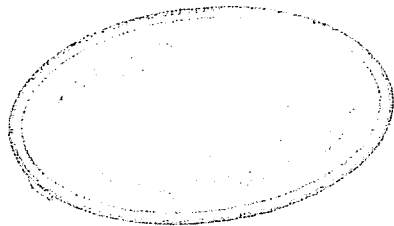
44. Eugène Jung, *la Révolte arabe*, vol. I, Paris, 1924, p. 49.

45. Jung, *la Révolte arabe*, vol. I, pp. 39-40.

46. A.E., Guerre 1914-18, vol. 852; Jung, *la Révolte arabe*, vol. I, p. 68.

47. F.O. 371/2147, 87764/W44, memorandum by P. Loraine, Paris, December 15, 1914, enclosed with letter of December 16 from Lord Granville to G. Clerk.

48. A.E., Guerre 1914-18, volume 874, Jung's letter of August 20, 1916.

03 ARALIN 1997

W. Ivanow: A Biographical Notice

Farhad Daftary

The death on June 19, 1970, of W. Ivanow, at the age of eighty-four takes from our midst an outstanding Orientalist and the greatest modern contributor to Ismā'ili studies. It is not possible in the limited space available here to give full information on the life and works of this lamented scholar, who was blessed with both longevity and rare productivity. Ivanow had to his credit some 120 publications, excluding book reviews, a list of which, compiled by the present writer, appeared in the January 1971 issue of *Islamic Culture*. This notice is, therefore, primarily devoted to the highlights of Ivanow's life and scholarly accomplishments.

Vladimir Alekseevich Ivanov, as he had been known in his native Russia, was born in 1886. After completing his early education, he took up the study of Arabic and Persian in St Petersburg, mainly under the tutelage of Baron Victor R. Rosen (1849-1908), the famous Orientalist and organizer of Oriental studies in Russia. Subsequently, he specialized in Iranian languages, especially modern Persian dialects, and Sūfism. Ivanow first visited Persia in 1910 and lived there from 1912 to 1914, during which time he collected many specimens of the various local dialects. The fruits of these linguistic and related ethnological studies, which he pursued until the 1920s, appeared as some twenty articles. These, aside from a few exceptions, represent Ivanow's earliest published works.

In the meantime, Ivanow had become associated with the Asiatic Museum of the Russian Academy of Sciences in St Petersburg. The Asiatic Museum, which at the time was under the directorship of Carl G. Salemann (1849-1916), the eminent philologist and specialist in Persian dialects, had long ceased to be a museum, however. It had, in effect, become a library, where Ivanow eventually rose to the position of Assistant Keeper of Muhammadan Manuscripts. In that capacity, Ivanow travelled extensively, mostly in Central Asia, and acquired a large number of Arabic and Persian manuscripts for the Asiatic Museum. The Museum was particularly enriched by the so-called Bukhara Collection which consisted of more than 1,100 manuscript volumes and was acquired by Ivanow in 1915.

In retrospect, Ivanow's work at the Asiatic Museum had another impact of lasting significance on his life. For it was there, in his official capacity, that he examined in 1916 the Museum's newly acquired collection of Ismā'ili manuscripts which had been collected by I. I. Zarubin, the well-known Russian specialist in Tajik dialects, in the regions of the Upper Oxus. The so-called Zarubin Collection, although containing only eleven items, was the largest of its kind in any Western library. These manuscripts represented Ivanow's first major contact with genuine Ismā'ili literature, and it marked the beginning of his devotion to Ismā'ili studies, a devotion which he cultivated with increasing vigour until the end of his life some half a century later. Beginning with his 1917 paper, describing the Zarubin

WL. IWANOW. — *Concise descriptive catalogue of the Persian manuscripts in the collection of the Asiatic Society of Bengal*, Calcutta, Bibliotheca Indica, 1924, XXXVIII, 934 pages, avec dix indices spéciaux.

Iwanow, qui poursuit de curieuses recherches sur le mysticisme populaire musulman de langue iranienne (études sur la langue archaïque des *tabaqât* d'Ansârî, *JRAS*, 1923 ; sur la sorcellerie hindoue, *JRASB* 1623) et sur l'ismaélisme (« Imam Isma'il », d'après Kashî, *JRASB* 1923), — vient de mener à bien une œuvre considérable, l'inventaire méthodique de la collection de manuscrits persans formée par la Société Asiatique du Bengale.

Après une introduction et une préface technique expliquant la méthode de travail adoptée, — suit la description détaillée des manuscrits ; en voici le nombre : histoire (211), biographie (65), géographie (11), anecdotes (44), lettres (86), poésie (534), théologie (194), soufisme (208), philosophie et sciences (274), varia (89) ; — suivent 10 mss-arabes, 2 turcs, 3 pushtus, 14 hindis, et 32 persans (supplément).

Un appareil d'indexage, original et précieux, fournit immédiatement répertoire des noms de personnes, des titres d'ouvrages, des principaux sujets, des noms de copistes, des lieux de copie, des dates de copie, des mss. illustrés (miniatures et dessins), des vignettes, et des mss. calligraphiés ; un dernier index donne la table de correspondance entre les n^{os} des Mss. et ceux du catalogue.

Louis Massignon " Livres nouveaux concernant
les études islamiques, c. 57,
s. 1938, 1924 (PARIS)
matiale: 195-255 a-casindade